

Nótári Tamás habilitált egyetemi docens,
Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar
Polgári Jogi és Római Jogi Tanszék
MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont
Jogtudományi Intézet, tudományos munkatárs

A Lex Baiuvariorum és az alemann törvények kapcsolata¹

Jelen írásunkban a 737 és 743 között keletkezett *Lex Baiuvariorumot*,² vagyis az írásba foglalt bajor *Volksrecht*³ vizsgáljuk abból a szempontból, hogy mennyiben és mely pontjain hatott tá az alemann népjog, amellyel kétséget kizáróan szoros rokonságot mutat, lévén hogy mindkét *Volksrecht* a délnémet népjogok közé tartozik.

Az alemann népjog két változatban maradt ránk: a régebbi változatot a kutatás *Pactus Alamannorum*ként, az újabbat pedig *Lex Alamannorum*ként tartja számon. Eckhardt azt feltételezte ugyan, hogy a *Pactus* a hetedik, a *lex* pedig a VIII. századból származik, azonban a két változat közti időbeli különbség nem, vagy legalábbis aligha tisztázható teljes biztonsággal. A *Pactus* bevezető mondata a Meroving-dinasztiából származó Chlothar királyt említi⁴ mint törvényalkotót, a szakirodalom azonban a tekintetben megosztott, hogy ezen uralkodó személyében I. (511–561), II. (584–629) vagy pedig IV. Chlothar királyt (717–719) kell-e látnunk. Schott véleménye szerint I. Chlothar mint törvényalkotó nem jöhet

¹Jelen tanulmány a 4.2.2.B-10/1-2010-0015 számú TÁMOP-projekt (Identitäten: Kulturen und Minderheiten im Donaauraum) keretében készült.

²A *Lex Baiuvariorum* szövegét és kommentárral ellátott fordítását lásd Nótári T.: *Lex Baiuvariorum – A bajorok törvénye*. Szeged 2011. A történelmi környezethez a korabeli történetírás tükrében lásd Nótári T.: *Források Salzburg kora középkori történetéből*. Szeged 2005; *A salzburgi historiográfia kezdetei*. Szeged 2007; *Bavarian Historiography in Early Medieval Salzburg*. Passau 2010.

³A *Lex Baiuvariorum* vonatkozásában bővebben lásd Merkel, J.: *Das Bairische Volksrecht*. Archiv der Gesellschaft für ältere deutsche Geschichtskunde 11. 1858. 533–687; Schwind, E. v.: *Kritische Studien zur Lex Baiuvariorum III*. Neues Archiv der Gesellschaft für ältere deutsche Geschichtskunde 37. 1912. 415–451; Kottje, R.: *Die Lex Baiuvariorum – das Recht der Baiern*. In: Mordek, H. (Hrsg.): *Überlieferung und Geltung normativer Texte des frühen und hohen Mittelalters*. Sigmaringen 1986. 9–23; Eckhardt, K. A.: *Die Lex Baiuvariorum. Eine textkritische Studie*. Untersuchungen zur deutschen Staats- und Rechtsgeschichte 38. Breslau 1927; Landau, P.: *Die Lex Baiuvariorum: Entstehungszeit, Entstehungsort und Charakter von Bayerns ältester Rechts- und Geschichtsquelle*. München 2004.

⁴*Lex Alamannorum Prologus, Incipit pactus lex Alamannorum. Et sic convenit ... Domno Chlothario rege ubi fuerunt XXXII duces et XXXIII episcopi et XLV comites.*

számításba,⁵ Eckhardt viszont IV. Chlothart zárja ki mint törvényalkotót, lévén hogy véleménye szerint ezen uralkodó nem rendelkezett kellő politikai hatalommal a jogalkotói munka elvégzéséhez, illetve elfogadtatásához, s ily módon a *Pactus* megalkotójának II. Chlothart tekinti.⁶ Krusch Martell Károly személyében véli felfedezni a törvény megalkotóját, s véleménye szerint IV. Chlothar csupán azért került említésre a törvény bevezetőjében, mert a *maior domus*nak nem volt, nem lehetett meg a törvényalkotáshoz szükséges királyi (szakrális) legitimációja.⁷ Konrad Beyerle ezzel szemben úgy foglal állást, hogy Martell Károlynak aligha lehetett szüksége a tényleges befolyásától megfosztott utolsó Meroving nevének legitimációs célzattól történő feltüntetésére.⁸ Schott a *Pactusszerzőjének* II. Chlothart tekinti, s kiemeli, hogy e törvényű nyelvezete a *Lex Ribuariához*, illetve a *Lex Salica* későbbi változataihoz hasonlítható; ezzel szemben a *Lex Alamannorum*ot Lantfrid jogalkotói tevékenységére vezeti vissza.⁹ II. Chlothar szerzősége mellett látszik szólni azon tény is, hogy 626 vagy 627 szeptemberében a Clichy-i Zsinaton negyven püspök, továbbá egy apát és egy diakónus is jelen volt (utóbbi mint megbízott), s e létszám hasonló nagyságrendet mutat, mint a *Pactus*ban olvasható leírás adatai.¹⁰

A *Lex Alamannorum conpositiós* rendelkezéseit (amelyek a *Pactus Alamannorum*ból eredeztethetők) megelőzik, akárcsak a *Lex Baiuvariorum*ban az egyház, illetve a herceg jogállására vonatkozó szabályok. A *Lex Alamannorum*ból egyértelművé válik, hogy a kompilátorok a *Pactus* szabályait tartalmilag is továbbfejlesztették.¹¹ A *Lex Alamannorum* szinte valamennyi kézírata bevezető mondatában Chlothar királyt nevezi meg mint törvényalkotót, és csupán két kézirat utal ehelyütt Lantfrid hercegre – ezen kézirati osztályon belül éppen ezért két szerkesztési fázis eredményeként *Lex Alamannorum Chlotharianáról*, valamint *Lex Alamannorum Lantfridianáról* tesz említést a szakirodalom. A *Lex Alamannorum* esetében Eckhardt abból indul ki, hogy az I. Lantfrid herceg idején, a *Pactus* alapul vételével keletkezett, amely véleményt az ún. *Lantfridiana*-kéziratok bevezető mondata is alátámasztani látszik, és ennek megfelelően e változat valamikor 712 és 725 között születhetett meg; Mayer szerint a *Pactus*, a *Lex Alamannorum*

⁵ Schott, C.: *Lex Alamannorum. Faksimile Ausgabe des Codex Sangallensis 731*. Augsburg 1993. 15.

⁶ Eckhardt, K. A.: *Germanenrechte, II/1*. Weimar 1934. VII.

⁷ Krusch, B.: *Die Lex Baiuvariorum. Textgeschichte, Handschriftenkritik und Entstehung*. Berlin 1924. 38–163.

⁸ Beyerle, K.: *Lex Baiuvariorum. Lichtdruckwiedergabe der Ingolstädter Handschrift*. München 1926. LXIV.

⁹ Schott 1993. 16.

¹⁰ Fastrich-Sutty, I.: *Die Rezeption des westgotischen Rechts in der Lex Baiuvariorum*. Erlanger juristische Abhandlungen 51. Köln 2001. 85.

¹¹ Schott 1993. 12.

és a *Lex Baiuvariorum* egy korábbi, általunk nem ismert előzményből vezethetők le.¹² A *Lex Alamannorum* további negyvennyolc kézírata a *Pactus* címéhez hasonló *inscriptiót* tartalmaz bevezető mondatában, ami felveti azon kérdést, hogy Lantfrid nevét vajon miért helyettesítették be Chlotharéval. Amira véleménye szerint ezen, a *Pactus Alamannorum* figyelembe vételével történt frank átdolgozásra Lantfrid halála után, vagyis 730 és 743 között kerülhetett sor.¹³ Merkel azon felosztási rendszere, amely három különböző szerkesztési szintet – *Lex Alamannorum Chlothariana*, *Lex Alamannorum Lantfridiana*, *Lex Alamannorum Karolina*– kíván megállapítani,¹⁴ a kézírati hagyomány alapján nehezen támasztható alá.¹⁵ Lévén, hogy a *Lex Alamannorum* keletkezésére vonatkozóan éppúgy hiányoznak a közvetlen és megbízható források, mint a *Lex Baiuvariorum* megszületését illetően, a szakirodalom ugyanúgy megosztott a szerkesztés egységes munkaként, illetve lépésenként történt elvégzése tekintetében. Természetesen a *Lex Alamannorum*ra is vonatkozik Brunner azon véleménye, mely szerint annak alapjául – akárcsak a *Lex Baiuvariorum* forrásául – egy általunk nem ismert Meroving törvény szolgált,¹⁶ e nézetet azonban a modern szakirodalom túlnyomó része alaptalannak minősíti.¹⁷

A *Lex Alamannorum* és a *Lex Baiuvariorum* közötti kapcsolat feltérképezése szempontjából elsődlegesen azon kérdés merül fel, hogy vajon a két *lex* kölcsönösen hatott-e egymásra, illetve hogy e hatás egyirányú-e, vagy pedig esetleg a két törvény valamiféle közös előképre tekint vissza. A *Lex Alamannorum* és a *Lex Baiuvariorum* mind szerkezetében, mind szabályozási rendszerében számos hasonlóságot mutat: az első két *titulus* az egyházra és a hercegre vonatkozó rendelkezéseket tartalmaz, amelyek közül – tekintettel a normák hasonlóságára – több hasonló, ám csupán a szabályozási tárgy jellege miatt hasonló megfogalmazást alkalmaz, számos azonban szó szerinti egyezéseket is mutat. Ezeken felül azonban néhány, a *Lex Baiuvariorum* más *titulusaiban* található passzust is érdemes megvizsgálni a *Lex Alamannorum*mal mutatkozó rokonsága szempontjából.¹⁸

A szabad ember eladásának szankcionálása a *Lex Baiuvariorum*ban két szöveghely tárgyat képez. A kilencedik *titulus* rendelkezése szerint az, aki egy szabad embert elrabol és elad, köteles szabad állapotába visszahelyezni, a sértettnek negyven, a kincstárnak pedig

¹² Mayer, E.: *Die oberdeutschen Volksrechte*. Leipzig 1929. 4. ssk.

¹³ Amira, K. v.–Eckhardt, K. A.: *Germanisches Recht, I. Grundriß der germanischen Philologie 5/1*. Berlin 1960⁴. 58.

¹⁴ Merkel, J. (ed.): *Leges Baiuvariorum*. MHG LL III. Hannover 1863. 1–182.

¹⁵ Fastrich-Sutty 2001. 87.

¹⁶ Brunner, H.: *Über ein verschollenes merowingisches Königsgesetz des 7. Jahrhunderts*. In: *Abhandlungen zur Rechtsgeschichte*, I. Weimar 1931. 598–621.

¹⁷ Schott 1993. 16.

¹⁸ Fastrich-Sutty 2001. 269.

szintén negyven *solidust* fizetni; ha azonban nem tudja visszavásárolni, akkor maga a tolvaj elveszíti szabadságát.¹⁹ E rendelkezés a *Lex Alamannorum* mutat átfedést, amely szerint az eladó köteles az eladott személyt korábbi *status*ába visszahelyezni, valamint számára negyven *solidust* fizetni; ha azonban nem tudja visszahozni, akkor – ha az eladottnak voltak örökösei – kétszer nyolcvan, ha pedig nem, kétszáz *solidust* tartozik fizetni.²⁰

A *Lex Baiuvariorum* tizenhatodik *titulus*ának rendelkezése szerint az, aki egy szabadon született embert eladott, köteles visszahelyezni szabadságába, valamint a sértettnek negyven *solidust*, a vevőnek pedig a vételár kétszeresét fizetni; ha nem tudja visszavinni, akkor vérdíjával, azaz százhatvan *solidusszal* kell megváltania rokonai felé, nőknél pedig e számítást kétszeresen kell alkalmazni.²¹ E szabály a *Codex Euricianusszal* áll átfedésben.²² Ezen felül a *Lex Baiuvariorum* két szöveghelye közötti szó szerinti átfedés is szembeötlő, lévén hogy mindkét esetben egy, a szabadságát utólag bizonyítani képes szabad személy eladásáról van szó, akit vissza kell vinni lakóhelyére (*reducere*), és vissza kell helyezni előző *status*ába (*restituere libertatem*), valamint *conpositio* illeti meg.

A *Lex Visigothorum* szintén foglalkozik a szabad ember eladásának tényállásával: eszerint a szabad gyermek eladása esetén az elkövetőt át kell adni a sértett rokonainak mint rabszolgát, akik eladhatják, vagy akár meg is ölhetik, illetve követelhetik tőle az eladott személy váltságát; ha azonban az eladott gyermeket az elkövető vissza tudja szerezni, akkor az emberölési *conpositio* felét tartozik csupán megfizetni, s ennek elmulasztása esetén rabszolgává válik.²³ A vizigót norma felépítése a bajor fordítottja, ami az eredeti *status*

¹⁹*Lex Baiuvariorum* 9, 4. *Si quis liberum hominem furaverit et vendiderit, et exinde probatus fuerit, reducat eum et in libertatem restituat, et cum XL solidis conponat eum. In publico vero XL solidos solvat propter praesumptionem, quam fecit. Et si eum revocare non potuerit, tunc ipse fur perdat libertatem suam pro eo, quod conlibertum servitio tradidit, si solvere non valet werageld parentibus; et amplius non requiratur*

²⁰*Lex Alamannorum* 46. *Si quis liberum ex terminis vindiderit, revocet eum infra provinciam et restituat eum libertati et cum XL solidis conponat. Si autem revocare non potest, cum widrigildo parentibus solvat. Id est bis octuaginta solidos, si heredem reliquit. Si autem heredem non reliquit, cum CC solidis conponat.*

²¹*Lex Baiuvariorum* 16, 5. *Si quis ingenuum vendiderit, cum ille suam haberet libertatem, is qui eum vendiderit, reducat eum in loco suo et restituat ei libertatem, sicut prius habuit, et conponat ei cum XL solidos, excepto quod emptori in duplum pretium, quod accepit, cogatur exolvere. Similis ratio dupliciter de feminis servetur. Et si eum vel illam vendiderit, et illum reducere non poterit, tunc cum werageldo conponat, hoc est CLX solidos solvat parentibus*

²²*Codex Euricianus* 290. *Si quis ingenuum vendiderit, cum ille suam probaverit libertatem, servum aut praetium servi ab illo, qui vendidit, accipiat ille sibi, quem vinditum fuisse constiterit, excepto quod emptori in duplum praetium, quod accepit, cogatur exsolvere. Haec et de mulieribus forma servetur*

²³*Lex Visigothorum* 7, 3, 3. *Qui filium aut filiam alicuius ingenui vel ingenue plgaverit vel sollicitaverit et in populo nostro vel in alias regiones transferri fecerit, huius isceleris auctor patri aut matri fratribusque, si fuerint, sive proximis parentibus in potestate tradatur; ut illi occidendi aut vendendi eum habeant potestatem, aut, si voluerint, conpositionem homicidii ab ipso plagiatore consequantur, id est solidos CCC; quia parentibus venditi aut plagiati non levius esse potest, quam si homicidium fuisset admissum. Quod si eum es pergerinis ad propria potuerit revocare, plagiatur CL solidos, hoc est medietatem homicidii, exolvat, aut si non habuerit, und conponat, ipse subiaceat servituti.*

visszaállíthatóságát illeti; a gót norma szerint az elkövetési tárgy csak gyermek lehet, míg a bajor szerint bármely szabad ember; a vizigót szabály pedig szabad lehetőséget biztosít a sértett rokonainak az elkövető megölése, rabszolgává tévése, illetőleg fizetésre kényszerítése között; továbbá a *fiscus*nak fizetendő büntetés hiányzik a vizigót szabályból. A bajor és a vizigót szabály e ponton annyiban is egybecseng, hogy az eladott személy visszaszerezése esetén az emberölésért fizetendő *conpositio* felét kell lerónia az elkövetőnek – mindazonáltal a *Lex Baiuvariorum* kompilátorai e passzus tekintetében a *Lex Alamannorum* alapjául is szolgáló szabályt vettek mintául, amint ezt a filológiai momentumok indokolják. Mindezekből egyértelművé válik, hogy a bajor *lex* e két előírása egyfelől a *Lex Alamannorum*, másfelől a vizigót törvény elegye, ami a forráshasználat kiváló példáját adja. A *Lex Baiuvariorum* és a *Lex Alamannorum* fent idézett szöveghely, valamint a *Lex Baiuvariorum* első két *titulusa* tekintetében a Schwind által felvetett egyezések és átvételek tekintetében Fastrich-Sutty megalapozottan elutasító álláspontra helyezkedik, lévén hogy a nyelvi azonosságok csupán a szabályozás tárgya miatt látszanak indokoltnak. A *Lex Salicá*ból történt átvétel tekintetében Fastrich-Sutty szintén elutasítóan foglal állást – noha Schwind itt is közvetlen átvételt akart kimutatni. Fastrich-Sutty nézete annyiban látszik megalapozottabbnak, hogy az azonosság mindössze bizonyos, a germán népjogban szokásos fordulatok (*si quis/si aliquis*) tekintetében mutatható ki, a *Lex Baiuvariorum* tényállása azonban mind megfogalmazásában, mind szankciójában jóval differenciáltabb, mint a *Lex Salicá*.²⁴

Tekintsük át a következőkben a *Lex Baiuvariorum* első két *titulusa* és a *Lex Alamannorum* közötti átfedéseket, először az egyházra, majd a hercegre vonatkozó *caputokat* megvizsgálva!

A bajor törvény szerint az, aki javait lelke üdvéért az egyháznak akarja ajándékozni, szabad rendelkezési joga van, miután fiainak kiadta örökrészüket, s ezt sem a király, sem a herceg, sem senki más nem tilthatta meg neki. (E rendelkezés különbséget tesz a közönséges és a hűbértörök, illetve a szabadok és a nemesek között, tekintve, hogy a hűbértörök eladományozásához a király, illetve a herceg engedélyére volt szükség.) Amit ajándékozott, okirattal kell megerősítenie, és hat, vagy több tanút kell igénybe vennie, akiknek kezüket az okiratra kell tenniük, majd az okiratot az oltárra kell helyezni,²⁵ és a vagyont át kell adnia az adott templomban szolgáló papnak. Innentől fogva e vagyon az egyház tulajdonát képezi, s

²⁴ Fastrich-Sutty 2001. 273.

²⁵ Vö. *Regula Sancti Benedicti* 59.

azt csak a *defensor ecclesiae*²⁶adhatta másnak hűbérül.²⁷ A *Lex Alamannorum*ban a *Lex Baiuvariorum*hoz képest mindössze a következő különbségek mutatkoznak. Ha valaki vagyont, vagy önmagát az egyháznak akarja átadni, azt senki, sem a herceg, sem a gróf nem tilthatja meg neki. Az okirat elkészítése mellett hat, vagy több tanút kell igénybe venni, az okiratot – akárcsak a bajor jogban – az oltárra kell helyezni, s innentől fogva e vagyon az egyház tulajdonát képezi.²⁸

A *Lex Baiuvariorum* következő rendelkezése szerint amennyiben valaki az egyház vagyona ellen jogtalanul pert akar indítani, vagy az egyház vagyonából valamit el akar venni (akár az adományozó, akár annak örökösei, akár bárki más), Isten ítéletét és az egyház büntetését vonja magára, a világi bírónak pedig három uncia aranyat köteles fizetni, s az egyháznak az elvett vagyont kétszeresen meg kell térítenie.²⁹ Az alemann törvény ugyanezen tényállás kapcsán akként rendelkezik, hogy az egyház vagyont elvenni szándékozó személy – aki lehet maga az adományozó, annak örököse, vagy bárki más – egyfelől Isten ítéletét, valamint (s itt jóval egyértelműbb a megfogalmazás, mint a *Lex Baiuvariorum*ban) az *excommunicatiót* vonja magára, továbbá pedig az adománylevélben rögzített büntetést és a kincstár számára a békepénzt köteles megfizetni, valamint az elvett vagyont vissza kell adnia az egyháznak.³⁰ Ily módon látható, hogy a nyelvi azonosságok ellenére a *Lex Baiuvariorum* kompilátorai nem szolgálaián másolták a *Lex Alamannorum* szövegét, hiszen a szankció terén

²⁶ A *defensor ecclesiae* szerepéhez vö. *Traditio Frisingensis* Nr. 156. 190. 194. 200. 372. 406. 408. 412. 434. 458. 655. 658. 661.

²⁷ *Lex Baiuvariorum* 1, 1. *Ut si quis liber persona voluerit et dederit res suas ad ecclesiam pro redemptione animae suae, licentiam habeat de portione sua, postquam cum filiis suis partivit. Nullus eum prohibeat; non rex nec ulla persona habeat potestatem prohibendi ei. Et quicquid donaverit, villas terra mancipia vel aliqua pecunia, omnia quaecumque donaverit pro redemptione animae suae, hoc per epistolam confirmet propria manu sua ipse, et testes adhibeat VI vel amplius si voluerit; inponant manus suas in epistolam, et nomina eorum notent ibi, quem ipse rogaverit. Et tunc ipsam epistolam ponat super altare, et sic tradat ipsam pecuniam coram sacerdote, qui ibidem servit. Et post haec nullam habeat potestatem, nec ipse nec posterius eius, nisi defensor ecclesiae ipsius beneficium praestare voluerit ei; sed apud episcopum defendantur res ecclesiae, quicquid apud Christianos ad ecclesiam Dei datum fuerit.*

²⁸ *Lex Alamannorum* 1, 1. *Si quis liber res suas vel semet ipsum ad ecclesiam tradere voluerit, nullus habeat licentiam contradicere ei, non dux, non comes nec ulla persona, sed spontanea voluntate liceat christiano homini Deo servire et de propriis rebus suis semet ipsum redimere. Et, qui voluerit hoc facere, per cartam de rebus suis ad ecclesiam, ubi dare voluerit, firmitatem faciat et testes sex vel septem adhibeat, et nomina eorum ipsa carta contineat, et coram sacerdote, qui ad eandem ecclesiam deservit, super altare ponat, et proproetas de rebus ipsis ad illam ecclesiam in perpetuum permaneat.*

²⁹ *Lex Baiuvariorum* 1, 2. *Si quis aliqua persona contra res ecclesiae iniuste agere voluerit vel de rebus ecclesiae abstrahere voluerit, sive ille, qui dedit, vel de heredes eius aut qualiscumque homo praesumpserit, imprimis incurrat in Dei iudicio et offensionem sanctae ecclesiae, et iudici terreno persolvat auri uncias III, et illas res ecclesiae reddat et alia similia addat, rege cogente vel principe, qui in illa regione iudex est.*

³⁰ *Lex Alamannorum* 1, 2. *Et si aliqua persona aut ipse, qui dedit, vel aliquis de heredibus eius post haec de ipsas res de illa ecclesia abstrahere voluerit, vel aliquis homo, quiscumque persona hoc praesumpserit facere, incurrat in Dei iudicio et excommunicationem sanctae ecclesiae et affectum, quod inchoavit, non obteneat et multa illa, quae carta continet, prosolvat et res illas ex integro reddat et fredo in publico solvat, sicut lex habet.*

jelentős eltérések mutatkoznak a két rendelkezésben.

A *Lex Baiuvariorum* szerint ha valaki egyházi vagyont lop, minden dolog után *niungeldót*, vagyis kilencszeres váltságot köteles fizetni, ha viszont tagadná tettét, a lopott dolog értékének megfelelően esküt kell tennie az oltárra – egy *saica* miatt egyedül, két, vagy három *saica* miatt egészen egy *tremisséig* egy eskütárral, inentől négy *tremisséig* három eskütárral köteles esküt tenni. Ha nagyobb összeget lopott, így például lovat, ökröt, tehenet, vagy bármi nagyobb értéket, hat eskütárral kell esküt tennie; ha azonban a templomi felszerelésből lopott el valamit kilencszeres *conpositiót*, vagyis huszonhétyszeres értéket kell fizetnie, tagadása esetén pedig tizenkét eskütárral kell esküt tennie az oltárra.³¹ A *Lex Alamannorum* vonatkozó rendelkezésének bizonyos részei mind tartalmukat, mind fogalmazásmódjukat tekintve feltűnő egyezést mutatnak a bajor normaszöveggel. Az alemann törvény nem tesz említést a kisebb értékű lopásokról, hanem azonnal az egyházi tulajdonban álló, nagyobb értékű vagyontárgyak (rabszolga, szolgáló, ökör, ló stb.) eltulajdonításának szankciójáról szól, ám a huszonhétyszeres váltságot ezekre, és nem a templomi felszerelésekre írja elő. Tagadás esetén ugyanúgy az oltárra – méghozzá a lopott értéknek megfelelő, ám az értékhatárok tekintetében közelebből nem részletezett számú eskütársakkal együtt – teendő esküt teszi kötelezővé.³²

A *Lex Baiuvariorum* rendelkezése szerint az, aki az egyházi személyek megölése és megsértése kapcsán több *caputot* is tartalmaz: egyet az alsóbb egyházi rendbe tartozókról (aldiakónusokról, lektorokról, exorcistákról, akolitusokról és hosztiáriusokról), egyet a papokról és diakónusokról, és egyet a püspökökről. Ha valaki egy aldiakónust, lektort, exorcistát, akolitust, hosztiáriust³³ szidalmaz, megüt, megsebez, vagy megöl, annak a kétszeresét köteles fizetni, mint amit a sértett *statusa* indokolna, ha nem volna egyházi

³¹*Lex Baiuvariorum* 1, 3. *Si quis res ecclesiae furaverit et exinde probatus fuerit, de quaecumque rem 'niungeldo' solvat, id est IX capita restituat. Etsi negare voluerit, secundum qualitatem pecuniae iuret in altare, de qua ecclesia furaverit. De una saica solus iuret de duas saicas vel III et usque ad tremisse cum uno sacramentale iuret; deinde usque ad IV tremisses cum tres sacramentales iuret. Et si ampliorem pecuniam furaverit, aut cavallum aut bovem aut vaccam vel quicquid plus valet de IV tremisses, et negare voluerit, tunc cum VI sacramentales iuret et ipse sit semptimus, in altare coram populo et presbitero. Si autem de ministerio ecclesiae aliquid furaverit, id est calicem aut patenam vel pallam aut quaecumque re de infra ecclesia furaverit et probatus fuerit, 'triuniungeldo' solvat, hoc est ter nove restituat. Et si negare voluerit, secundum qualitatem pecuniae iuret cum XII sacramentales in ipso altare.*

³²*Lex Alamannorum* 6. *Si quis res ecclesiae furaverit et convictus fuerit, ut solvatur, unamquamque rem, quam furavit, tres novigeldos volvat aut servum aut ancillam aut bovem aut caballum aut quaecumque animal vel ceteras res, quae ad ecclesiam Dei pertinent. Si post furtum inventus fuerit, ita solvat, ut superius scriptum est. Si autem negare voluerit, secundum qualitatem pecuniae ita iuret cum suis sacramentalibus in ipso altare, cui res furtivas abstulit, coram sacerdote vel ministro eius, quem pastor ecclesiae iusserit audire sacramentum.*

³³ A felsorolt egyházi tisztségek megegyeznek az Isidorus (*Etymologiae* 7, 12. 13) által említettekkel, annyi különbséggel, hogy a *Lex Baiuvariorum* a *psalmistákat* nem említi.

személy; ugyanezen rendelkezés vonatkozik a szerzetesekre is.³⁴ A bajor törvény szerint ha valaki egy papot, vagy diakónust, megsért, vagy megsebesít, háromszoros vérdíjat köteles fizetni, ha pedig megöli, a diakónus után kétszáz, a pap után háromszáz *solidust* kell *conpositi*óként fizetnie azon templomnak, ahol az áldozat szolgált; továbbá a kincstárnak negyven *solidus*békepenzt tartozik fizetni.³⁵

A *Lex Alamannorum* szerint aki plébánost (*presbyter parochianus*) megver, megcsonkít, vagy más módon testi sértést okoz neki, a szabad személyek után fizetendő *conpositio* háromszorosát tartozik megfizetni; ha pedig megöli, hatszáz *solidust* köteles fizetni azon templomnak, ahol a pap szolgált, illetve annak a püspöknek, akihez a plébánia tartozott.³⁶ A diakónus ellen a papok esetében is említett módon (testi) sértést elkövető személy kétszeres *conpositi*ót fizet, ha pedig megöli, háromszáz *solidust*.³⁷ A szerzetesek esetében ugyanezen szabály érvényesül.³⁸ A többi egyházi személy – az alemann törvény nevesítése szerint a kántor és a lektor – megsértése esetén a nemzetségük egyéb tagjainak megsértése, illetve megölése esetén szokásos *conpositio* fizetendő, s ezen felül még egyharmad rész.³⁹

A püspök megölésének szankciója a *Lex Baiuvariorum*ban teljességgel egyedi: az elkövető a királynak, a népnek, vagy a püspök rokonainak annyi aranyat köteles fizetni,

³⁴*Lex Baiuvariorum* 1, 8. *Si quis ministros ecclesiae, id est subdiaconum, lectorem, exorcistam, acolitum, hostiarium, de istis aliquem iniuriaverit aut percusserit vel plagaverit vel occiderit, conponat hoc dupliciter, sicut solent conponere parentes eius. Illi, qui sunt ministri altaris Dei, duplicem conpositionem accipiant, alii autem clerici conponantur, sicut parentes eorum. Monachi autem, qui secundum regulam in monasterio vivunt, et illi duplici conponantur secundum genealogiam suam, ut reverentia sit Dei et pax eis, qui illi deserviunt.*

³⁵*Lex Baiuvariorum* 1, 9. *Si quis presbyterum vel diaconum, quem episcopus in parochia ordinavit vel qualem plebs sibi recepit ad sacerdotem, quem ecclesiastica sedis probatum habet, illi iniuriam fecerit vel plagaverit, tripliciter eos conponat. Si eum occiderit presbyterum, solvat CCC solidos auro adpreciatos; si aurorum non habet, donet alia pecunia mancipia terra vel quicquid habet, usque dum impleat; diaconum vero cum CC solidis solvat; utrisque ad illam ecclesiam, ubi ministri fuerunt, episcopo requirente et duce cogente, qui in illa provincia sunt ordinati. Et pro freto in puplico solvat solidos XL, ut exinde sit reverentia sacerdotum. Et honor ecclesiasticus non condemnetur neque praesumptio crescat in plebe.*

³⁶*Lex Alamannorum* 13. *Si quis autem presbyterum parochianum iniuriaverit aut fustaverit aut mancaverit vel quaecumque iniuriam fecerit, in triplum conponatur; et si eum occiderit, DC solidos eum conponat aut ad ecclesiam, ubi servit, aut ad episcopum, de cui parochia fuit*

³⁷*Lex Alamannorum* 14. *Si quis diaconum, qui euangelium coram episcopo legit et revestitus ante altare officium fungit, si quis eum aliqua iniuria fecerit vel fustaverit vel placaverit vel mancaverit, dupliciter eum conponatur; et si eum occiderit, CCC solidos conponat.*

³⁸*Lex Baiuvariorum* 1, 8. *Monachus autem, qui sub regula in monasterio conversatus fuerit et ab aliquo aliquas iniurias, sicut superius diximus, passus fuerit, ita ut diaconus similiter.*

³⁹*Lex Alamannorum* 15. *Clerici autem sicut ceteri parentes eorum ita conponantur gradu in ecclesia publica lectionem recitat, vel gratalem vel alleluia coram episcopo in publico cantaverit, et aliqua iniuria passus fuerit, sicut superius diximus, conponatur, quomodo parentes eius conponantur, et tertia pars super haec addatur in conpositionem.*

amennyit a halott püspök ólomból kiöntött öltözete nyom.⁴⁰ A törvény itt átveszi az emberölés esetén a pogány gyakorlat szerint szokásos *conpositio* mértékét, vagyis az áldozat aranyban lemért súlyát. A püspöknek okozott *iniuriát*, valamint megcsönkítését és megverését az alemann törvény a püspök nemzetségének más tagjai esetén járó *conpositio* háromszorosával sújtja, megölése esetén pedig a királynak, vagy a hercegnek, illetve esetegesen az egyházmegyének a herceg megölése esetén előírt *conpositiót* – vagyis a törvény a püspököt a herceggel úgyszólván egyazon méltóságban kezeli – kell megfizetnie az elkövetőnek.⁴¹ Meg kell említenünk, hogy míg a bajor törvény a magasabb méltóságoktól az alacsonyabbak felé haladva, addig az alemann fordítva adja meg az egyházi személyek sérelme esetén fizetendő *conpositiós* összegeket.

A *Lex Baiuvariorum* részletesen rendelkezik az egyházi jobbágyságok és rabszolgák által teljesítendő szolgáltatásokról és adókról is: ennek keretében pontosabb szabályozza a tizedfizetést, a legelőpénzt, a len, a méz és az aprójószág után fizetendő járandóságot, a robotot, amely testet ölthet szállításban, föld megművelésében, építkezési és javítási munkálatokban, vagy akár mészégetésben, s a saját földön végzett munkával azonos időt ölel fel, vagyis heti három napot.⁴² A *Lex Alamannorum* rendelkezése ehhez képest jóval szerényebb terjedelmű, és tartalmát tekintve is eltérő; az átfedés – ám ez a szabályozás tárgyából fakad – mindössze annyi, hogy az egyházi földön teljesítendő munka heti három napot ölel fel.⁴³ Ez alapján nem valószínűsíthető, hogy az átvétel lehetőségével komolyan

⁴⁰*Lex Baiuvariorum* 1, 9. *Si quis episcopum, quem constituit rex vel populus elegit sibi pontificem, occiderit, solvat eum regi vel plebi aut parentibus secundum hoc edictum. Fiat tunica plumbea secundum statum eius, et quod ipsa pensaverit, auro tantum donet, qui eum occidit.*

⁴¹*Lex Alamannorum* 12. *Si quis episcopum aliquam iniuriam fecerit vel placaverit vel fustaverit vel manaverit, omnia tripliciter componatur, sicut et ceteri parentes eius compositionem habebunt. Haec si melius dicamus, sicut et duce ita in omnibus eos componatur; et si occisus fuerit, sicut et illum ducem ita eum solvat aut rege aut duce aut ad ecclesiam, ubi pastor fuit.*

⁴²*Lex Baiuvariorum* 1, 13. *De colonis vel servis ecclesiae, qualiter serviant vel quale tributa reddant. Hoc est agrario secundo estimationem iudicis; provideat hoc iudex secundum quad habet donet: se XXX modis III modios donet, et pascuaria dissolvat secundum usum provinciae. Andecenas legitimas, hoc est pertica X pedes habentem, IV perticas in transverso, XL in longo, arare, seminare, claudere, colligere, trahere et recondere. A tremisse unusquisque acola ad duo modia sationis excollegere et recondere debent et seminare, collegere; et vineas plantare fodere propaginare, praevidere, vindemiare. Reddant decimum fascem de lino; de apibus X vasa, pullos IV, ova XV reddant. Parafretos donent, aut ipsi vadant ubi eis iniunctum fuerit. Angarias cum carra faciant usque L lewas, amplius non minentur. Ad casas dominicas stabilire, fenile, granica vel tunino recuperanda petituras rationabiles accipiant, et quando necesse fuerit, omnino componant. Cance furno, ubi prope fuerat, ligna aut petra L homines faciant; ubi longe fuerat, C homines debeant expetiri, et ad civitatem vel ad villam, ubi necesse fuerit, ipsam calcem trahantur. Servi autem ecclesiae secundum possessionem suam reddant tributa. Opera vero III dies in ebdomada in dominico operent, III vero sibi faciant. Si vero dominus eius dederit eis boves aut alias res, quod habet tantum serviant, quantum eis per possibilitatem inpositum fuerit; tames iniuste neminem obrimas.*

⁴³*Lex Alamannorum* 22. *Servi enim ecclesiae tributa sua legitime reddant: quindecim silcas de cervisa, porcum valentem tremisse uno, panem modia duo, pullos quinque, ova viginti. Ancillae autem opera inposita sine*

kellene kalkulálnunk.

A vasárnapi munkavégzés kapcsán a *Lex Baiuvariorum* a következőképpen rendelkezik. Ha egy szabad ember vasárnap szolgálai – vagyis fizikai – munkát végez (ökröt fog be, kocsit hajt ki), veszítse el a jobbfelöli ökröt; ha pedig mezőgazdasági, vagy más szolgálai munkát végez vasárnap, egyszer, illetve kétszer fenyítésben kell részesíteni. Haezt követően sem „javul meg”, ötven botütés, ha pedig ezután – mintegy többszörös visszaesőként – követi el a tettet, vagyona harmadának elvesztése sújtja. Ha pedig még ekkor sem hagy fel magatartásával, rabszolgává válik. Ha pedig rabszolga az elkövető, első alkalommal veréssel kell megfenyíteni, második alkalommal pedig jobb kezét veszíti el.⁴⁴ Az alemann törvény akként rendelkezik ugyanezen kérdésben, hogy a szabad embert, ha vasárnap szolgálai munkát merészel végezni, három alkalommal – pontosabban: a harmadik alkalomig – veréssel kell megfenyíteni, ezt követően vagyona harmadát, végezetül pedig szabadságát veszíti el.⁴⁵ A két törvénytöredék szóhasználata, illetve a szankció azonos volta – többszöri testi fenyítés, részleges vagyonekobbzás, rabszolgává tétel – arra enged következtetni, hogy ezen esetben átvétellel, illetve közös forrással van dolgunk az alemann és a bajor joganyag tekintetében.

A *Lex Baiuvariorum* azon rendelkezése, mely szerint aki a király, vagy a tartományi herceg seregében lázadást szít, amely mások halálához vezet, egyrészt hatszáz *solidus conpositi*öt köteles fizetni, másrészt pedig hálás lehet a királynak, illetve a hercegnek, ha megkíméli életét,⁴⁶ szintén átfedést mutat az alemann törvénnyel. A *Lex Alamannorum* szerint a saját segerében olyan felkelést szító személy, amelyben másokat megölnek, teljes vagyonekobbzással sújtandó, valamint vagy halállal lakol, vagy pedig száműzetésbe kell

neglecto faciant. Servi dimidium sibi et dimidium in dominico arativum reddant; et si super haec est, sicut servi ecclesiastici ita faciant tres dies sibi et tres in dominico.

⁴⁴*Lex Baiuvariorum* 1, 14. *Si quis dominico operam servilem faecerit liber homo, si bovem iunxerit et cum carro ambulaverit, dextrum bovem perdat; si autem secaverit fenum vel collegerit aut messem secaverit aut collegerit, vel aliquid opus servile fecerit die dominico, corripitur semel vel bis. Et si non emendaverit, rumpatur dorso eius L percussiones. Et si iterum praesumpsit operare die dominico, auferatur de rebus eius tertiam partem. Et si non cessaverit, tunc perdat libertatem suam et sit servus, qui noluit in die sancto esse liber. Si servus autem, pro tale crimine vapuletur. Et si non emendaverit, manum dexteram perdat...*

⁴⁵*Lex Alamannorum* 38. *Ut die Dominico nemo opera servile praesumat facere, quia hoc lex prohibuit et sacra scriptura in omnibus testavit. Si quis servus in hoc vitio inventus fuerit, vapuletur fustibus. Liber autem corripitur usque ad tertium. Si autem post tertiam correptionem in hoc vitio inventus fuerit et deo vacare die Dominico neglexerit et opera servile fecerit, tunc tertiam partem de hereditatem suam perdat. Si autem super haec inventus fuerit, ut die Dominico honorem non inpendat et opera servile fecerit, tunc coactus et probatus coram comite, ubi tunc dux ordinaverit, in servitio tradatur et, qui noluit Deo vacare, in sempiternum servus permaneat.*

⁴⁶*Lex Baiuvariorum* 2, 4. *Si quis in exercitu, quem rex ordinavit vel dux de provincia illa, scandalum excitaverit infra propria hoste, et ibi homines mortui fuerint, componat in publico DC solidos. ...Et ille homo, qui haec commisit, benignum inputet regem vel ducem suum, si ei vitam concesserint.*

menne.⁴⁷ Az átfedés ugyanakkor sokkal inkább tartalmi, mintsem nyelvi, lévén hogy a bajor törvény e tényállást részletesebben taglalja, s úgy rendelkezik, hogy a megölt személyek után is vérdíjat kell fizetnie az elkövetőnek, valamint a kincstár számára hatszáz *solidust* köteles fizetni – ezzel szemben az alemann törvény teljes vagyonek Kobzással sújtja az elkövetőt. A bajor *lex* a halálbüntetést a király, illetve a herceg elbírálására bízza, az alemann törvény azonban kötelező jelleggel írja elő annak (vagy pedig a száműzetésnek) kiszabását. Itt kell megemlíteni, hogy mindkét törvény tárgyalja ugyan a hadseregben elkövetett lopást, azonban míg a bajor törvény ennek keretében (amellett, hogy példaként kiemeli a lószerszám ellopását) különbséget tesz a szabad és a rabszolga *statusú* elkövető között, s az utóbbit kézlevágással, az előbbit pedig negyven *solidus* büntetéssel és az ellopott dolgok visszaadásának kötelezettségével sújtja,⁴⁸ addig az alemann törvény a hercegi és a királyi sereg mint elkövetési hely között differenciál, az előbbi esetében kilencszeres (*novigeldo*), az utóbbiban pedig huszonhatszerez (*tres novigeldo*) megtérítést ír elő.⁴⁹

A *Lex Baiuvariorum* rendelkezése szerint a trónörökös, amennyiben apja ellen lázad, vagyis le akarja taszítani trónjáról – noha az (s ehelyütt a törvény részletes felsorolást ad) még alkalmas az uralkodásra, vagyis képes törvényt tartani, csatába menni, a nép felett ítélni, férfi-módra lóra ülni, fegyverét erőteljesen elhajtani, nem süket, sem vak, és minden tekintetben képes a király parancsát teljesíteni –, meg kell fosztani öröklési jogától, s apja belátásán múlik, hogy száműzi-e, akárcsak az, hogy könyörületből valamiféle örökséget kíván-e neki juttatni. Fivérei szintén nem kötelesek neki semmit sem adni, s amennyiben egyedüli fiúként éli túl apját, a király mérlegelésére van bízva, hogy neki adja-e az örökséget (vagyis a hercegi méltóságot), vagy másnak.⁵⁰ A *Lex Alamannorum* e tényállást meglehetősen hasonlóan szabályozza, s a bajor törvényhez hasonlóan kiemeli a trónörökös lázadása kapcsán

⁴⁷ Vö. *Lex Alamannorum* 26, 1. *Si quis in exercitu litem commiserit, ut a ut cum clamore populus concurrat cum armis, et ibi pugna orta fuerit inter proprium exercitum, et aliqui ibi occisi fuerint, ipse homo, qui hoc commisit, aut vitam perdat aut in exilium eat, et eius res infiscantur in publico.*

⁴⁸ *Lex Baiuvariorum* 2, 6. *Si quis in exercitu aliquid furaverit, pastoria, capistro, freno, feltro vel quecumque involaverit et probatus fuerit: si servus est, perdat manus suas; dominus vero eius ipsam rem, si habet, reddat. Si autem liber homo hoc fecerit, cum XL solidis redimat manus suas, et quod tulit reddat.*

⁴⁹ *Lex Alamannorum* 27, 1–2. *Si quis in exercitu, ubi rex ordinaverit exercitum, aliquod furtum fecerit, novem vicibus novigeldos solvat, quidquid involatus fuerit. Si autem dux exercitum ordinaverit, et in illo fisco aliquid furaverit, tres novigeldos solvat; et si iurare voluerit, secundum qualitatem pecuniae iuret.*

⁵⁰ *Lex Baiuvariorum* 2, 9. *Si quis filius ducis tam superbus vel stultus fuerit, vel patrem suum dehonoreare voluerit per consilio malignorum vel per fortiam, et regnum eius offerre ab eo, dum pater eius adhuc potest iudicium contendere, in exercitu ambulare, populum iudicare, equum viriliter ascendere, arma sua vivaciter baiulare, non est surdus nec cecus, in omnibus iussionem regis potest implere: sciat se ille filius contra legem fecisse et de hereditate patris sui esse deiectum et nihil amplius ad eum pertinere de facultatibus patris sui. Et hoc in potestate patris sui erit, ut exiliet eum si vult. Nihil aliud habeat potestatem, nisi per misericordiam pater eius dare ei voluerit. Et si supervixerit patrem suum et alios fratres habuerit, non dent ei portionem, quare contra legem peccavit in patrem suum. Et si ille solus heredes eius supervixerit patrem suum, in regis exit potestate; cui volt donet, aut illi aut alteri.*

a rossz tanácsadók felelősségét, valamint azon körülményt, hogy a hercegnek még uralkodói képességeinek birtokában kell lennie, hogy a trónörökös lázadása büntettnek minősüljön. Ugyanakkor az alemann törvény nem említi az uralkodói feladatok gyakorlása kapcsán mindazon tevékenységeket, amelyek a bajor törvényben olvashatók, hanem megelégszik a hadsereg vezetésének és a ló megütlésének kiemelésével. Az alemann rendelkezés szerint a herceg kizárhatja fiát az öröklésből, és belátása szerint száműzheti, valamint fivérei szintén nem kötelesek neki részt juttatni apjuk örökéből. Amennyiben a lázadó trónörökös volna az egyetlen utód, aki túléli apját, a király döntésén múlik, hogy őt helyezi-e hatalomba – amennyiben, s e kitétel a bajor törvényben nem szerepel, a király lába elé veti magát, hogy könyörögjön hercegi méltóságáért –, vagy mást.⁵¹ A két törvény azonos tárgyú rendelkezése kétségkívül kapcsolatban áll egymással, lévén hogy a szabályozás, illetve a büntetés jellege azonos, ugyanakkor közvetlen filológiai egyezés, vagyis sem a szóhasználat, sem a mondatfűzés nem mutat szorosabb egyezést.

A hercegi udvarban viszály, illetve harc – a *Lex Baiuvariorum* szóhasználata szerint *scandalum*, a *Lex Alamannorum*é szerint *pugna* – kiobbantását a két törvény némiképp eltérően szabályozza. A bajor törvény az okozott kár megtérítését írja elő, valamint a *fiscus* számára negyven *solidus* megfizetését, illetve úgy rendelkezik, hogy amennyiben rabszolga az elkövető, jobbával bűnhődjék.⁵² Az alemann törvény ezzel szemben az okozott kár háromszoros megtérítését, valamint a kincstár számára hatvan *solidus* megfizetését írja elő.⁵³

A hercegi udvarban elkövetett lopás esetén a *Lex Baiuvariorum* a lopás szokásos *compositiójának* (vagyis a kilencszeres érték megtérítésének) háromszorosát (azaz huszonhétyszeres megtérítést ír elő – megjegyzendő, hogy a törvény nem jelzi *expressis verbis*,

⁵¹*Lex Alamannorum* 35.1–2. *Si quis dux habet filium contumacem et malum, qui rebellare conetur contra ipsum patrem suum per stultitiam suam vel per consilium malorum hominum, qui volunt dissipare provinciam, et hostiliter surrexit contra patrem suum, dum adhuc pater eius potes est et utilitatem regis potest facere, id est exercitum gubernare, equum ascendere, utilitatem regis implere, et filius eius eum vult dishonorare aut per raptum regnum eius possidere, non obtineat quod inchoavit. Et si pater eius eum vicerit et apprehendere potuerit in sua sit potestate, aut exiliet eum de provincia, aut ubicunque transmittat eum, aut regi domino suo; et de hereditate paterna amplius ad eum nihil pertineat, quia illicitam rem contra patrem suum fecit. Et si fratres habuerit, ipsi fratres inter se per voluntatem regis dividant hereditatem patris eorum; illi autem, qui rebellavit contra patrem suum, non dent portionem inter ipsos. Et si amplius non fuerit, nisi ille unus, qui rebellavit, tunc illa hereditas, quam ille dux habuit, post mortem eius in potestate regis sit, cui vult donet, aut illi filio ducis, qui rebellavit, si potuerit per servitium hoc ad pedes regis conquirere, aut si alii vult dare, in sua sit potestate.*

⁵²*Lex Baiuvariorum* 2, 10. *Si quis in curte ducis scandalum commiserit, ut ibi pugna fiat per superbiam suam vel per ebrietatem, quicquid ibi factum fuerit, omnia secundum legem conponat, at propter stultitiam suam in publico conponat solidos XL. Si servus alicui est, qui haec commiserit, manus perdat. Nullus umquam praesumat in curte ducis scandalum comittere.*

⁵³*Lex Alamannorum* 33. *Si quis in curte ducis pugnam commiserit, et ibi clamor ortus fuerit, et concursio populi facta fuerit per eius commissum, quicquid ibi factum fuerit per concursum eius, qualiscumque homo neglexerit et aliquid contra legem fecerit, tripliciter conponat. Ille autem, per cuius vocem vel opera haec contentio orta fuerit, LX solidos in publico conponat.*

hogy a cselekménynek a herceg tulajdona ellen kell irányulnia, hanem a hercegi udvart mint elkövetési helyet jelöli meg.⁵⁴ A *Lex Alamannorum* szabályozása hasonlít ehhez annyiban, hogy a háromszor kilencszeres megtérítést írja elő, azonban nem a hercegi udvarban elkövetett lopásról, hanem a herceghez tartozó, vagyis a hercegi tulajdonban álló dolgok ellopása kapcsán rendelkezik.⁵⁵

A herceg parancsának, illetve az általa küldöttjelzésnek (így példának okáért pecsétnek, vagy gyűrűnek) a semmibevétele esetén a *Lex Baiuvariorum* tizenöt *solidus* megfizetését írja elő a kincstár számára,⁵⁶ ezzel szemben a *Lex Alamannorum* e büntetést tizenkét *solidus*-ban határozza meg.⁵⁷ Megjegyzendő, hogy számos esetben, amikor a *Lex Alamannorum* tizenkét *solidus conpositio* megfizetését rendeli el, ezen összeg a bajor törvényben következetesen tizenöt *solidus*-ra rúg.⁵⁸

A *Lex Baiuvariorum* – valamint az Ascheimi Zsinat⁵⁹ – úgy rendelkezik, hogy a törvénykezési gyűléseket, a *placitum*okat az adott hónap elején, vagy tizenöt nappal később kell megtartani,⁶⁰ ezzel szemben a *Lex Alamannorum* heti, illetve – amennyiben békésebb idők uralkodnak – kéthetenkénti *placitum*tartást ír elő.⁶¹ Tehát e ponton, noha mindkét törvény ugyanazon kérdéskört szabályozza, sem tartalmi, sem nyelvi átfedés nem mutatható ki köztük.

⁵⁴*Lex Baiuvariorum* 2, 12. *Si quis infra curte ducis aliquid involaverit, quia domus ducis domus publica est, 'triuniungeld' conponat, hoc est ter nove conponat liber homo.*

⁵⁵*Lex Alamannorum* 32. *Si quis de rebus, quae ad ducem pertinent, aliquid furatus fuerit, ter novigeldos conponat et ibi fredum non reddat, quia res dominicae sunt et tripliciter conponuntur.*

⁵⁶*Lex Baiuvariorum* 2, 13. *Si quis iussionem ducis sui contempserit vel signum, quale usus fuerit dux, transmiserit, aut anulum aut sigillum, si neglexerit venire aut facere, quod iussus est, XV solidos per neglecto donet in publico...*

⁵⁷*Lex Alamannorum* 28, 1. *Si quis sigillum ducis neglexerit aut mandatum vel signum, quaecumque mandavit, XII solidis sit culpabilis...*

⁵⁸Így például *Lex Alamannorum* 36, 4.

⁵⁹Vö. *Synodus Aschaimensis* 15.

⁶⁰*Lex Baiuvariorum* 2, 15. *Ut placita fiant per Kalendas aut post XV dies, si necesse est, aut ad causas inquirendas, ut sit pax in provincia.*

⁶¹*Lex Alamannorum* 36, 1. *Ipsium placitum fiat de sabbato in sabbatum, aut quali die comes aut centenarius voluerit a septem in septem noctes, quando pax parva est in provincia; quando autem melior, post XIV noctes fiat conventus in omni centena...*